

Література

1. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах: Навчальний посібник, 3-є вид., перероб. і доп. / М. В. Богданович, М. В. Козак, Я. А. Король. – Тернопіль: Богдан, 2006. – 336 с.
2. Король Я. А. Математика. Методика роботи над текстовими задачами. 4 клас: Навчальна книга / Я. А. Король, І. Я. Романишин. – Тернопіль: Богдан, 2003. – 184 с.
3. Щербан Т. Д. Вивчення елементів алгебри в початковій школі: Навчальний посібник / Т. Д. Щербан, Г. В. Щербан. – К.: Кондор, 2015. – 278 с.

УДК 372.881.116.12

БІЛАК Х. В.
КУЗЬМА-КАЧУР М. І.
Мукачівський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ФЕНОЛОГІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Як засвідчує практика що знання приходять до школярів не лише з підручників та слів учителя, і не лише на уроках, тому педагоги визначали необхідність навчити дітей молодшого шкільного віку бачити, спостерігати, адже тоді велике розмаїття може відкритися очам дитини, і навколишня дійсність (сади, парки, ліси, вулиці, річки, театри, музеї, пам'ятники тощо) стане джерелом нових знань. Природний інтерес дітей до природи потрібно використовувати таким чином, щоб спрямовувати цікавість, увагу на найголовніше, характерне, найважливіше з того, що їх оточує, навчити їх прийомам спостережливості.

Важливою умовою накопичення досвіду діяльності є оптимальна організація фенологічних (сезонних) спостережень за природою, яка передбачає набуття уявлень про самоцінність та неповторність компонентів природи.

Досвід фенологічних спостережень передбачає оволодіння дитиною системою навичок набуття знань, естетичного досвіду, балансу естетичних вражень, необхідних для подальшого духовного розвитку. Молодші школярі мають розвинутий та закладений самою фізіологією дитини пізнавальний інтерес, зокрема до довкілля. Саме в цьому віці вони сприймають світ в цілому, що сприяє формуванню системних знань та становить основу екологічного світогляду.

Результати досліджень науковців Т. Байбари, О. Біди, В. Ільченко, О. Лінник та ін., передовий педагогічний досвід дають змогу виділити такі основні напрями організації фенологічних спостережень дітей в процесі ознайомлення з природним довкіллям: застосування системи самостійних робіт, використання інтелектуальних карт, використання нових структурних форм заняття й різноманітних дидактичних та наочно-технічних засобів, які забезпечують активність пізнання; розвиток спостережливості під час екскурсій та ведення календаря природи.

Особливий акцент на проведення фенологічних спостережень робиться у програмі природознавства 2 класу:

- учні повинні спостерігати за хмарністю, опадами, явищами у живій і неживій природі;
- вимірювати температуру повітря та фіксувати результати спостережень і вимірювань у класному календарі природи (двічі на тиждень під керівництвом учителя) [1].

Фенологічні спостереження мають на меті ознайомлення дітей з процесом змін або перетворенням об'єктів і явищ в природі. Цей тип спостереження є більш складним, вимагає розвиненої спостережливості, розумових процесів (аналіз, синтез, абстрагування, порівняння, узагальнення), встановлення причин змін і перетворень у об'єктах чи явищах. Такі спостереження формують у молодших школярів певних уявлень про зміни, що відбуваються в природі за відповідний проміжок часу (пору року), що складає відносно завершені знання про явища природи.

За дидактичною метою спостереження поділяють на первинні, повторні і заключні. Не можна дати дітям повне уявлення про об'єкти, показавши їх лише один раз. Первинні спостереження мають на меті створити перше уявлення про найбільш характерні властивості об'єкта, дати дітям цілісне враження, але це перше враження повинно доповнюватися повторними спостереженнями, в процесі якого знання про предмети закріплюються, уточнюються і поглиблюються. Повторні спостереження пов'язані з виявленням нових особливостей у будові, у поведінці і пристосуваннях тварин і рослин, з закріпленням раніше здобутих знань. Розуміння основних принципів організації фенологічних спостережень у початковій школі, дозволяє врахувати принцип наступності навчального процесу, позитивно впливає на способи керування навчально-пізнавальною діяльністю учнів, закладають основу досвіду взаємодії з природним довкіллям. Сезонний принцип структурування матеріалу найкраще впливає на становлення особистості в цілому, оскільки сприяє розвитку мислення, мовлення, емоційної сфери. Набуття знань – не самоціль освіти в шкільному віці, вони лише допомагають сформувати у дітей адекватне, ціннісне ставлення до природи, певну життєву позицію.

Таким чином, можна зробити висновок, що формування і розвиток у дітей молодшого шкільного віку уміння проводити спостереження є цілеспрямованим процесом, який починається з наслідування дій вчителя, органічно входить у систему навчально-виховної роботи і передбачає поступове ускладнення знань для самостійної роботи. В процесі організації фенологічних спостережень використовуються різноманітні методи та прийоми, які реалізуються у відповідних формах навчально-виховної діяльності.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/average>

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>